

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО;
ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО
LAND LAW; AGRICULTURAL LAW; ENVIRONMENTAL LAW;
NATURAL RESOURCES LAW

УДК 349.6

DOI: 10.26565/2075-1834-2019-28-09

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС**

Бредіхіна В. Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, 61024, вул. Пушкінська 77,
e-mail: bredikhinavikt@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7983-1098>

Карпенко Д. Р.,

студентка 4 курсу 2 групи
господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, 61024, вул. Пушкінська 77,
e-mail: diana.karpenko@ukr.net

АНОТАЦІЯ: у статті проаналізовано стан інтеграції водного законодавства до законодавства ЄС відповідно до Додатку ХХХ до Глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої 16 вересня 2014 року. Згідно з цим документом наша держава взяла на себе зобов'язання реформувати вітчизняні норми відповідно до шести різних Директив, в рамках яких перед Україною було поставлено чіткий перелік вимог, а також строки для їх реалізації. Авторами було розглянуто окремо кожне із поставлених завдань, а також оцінені стан та способи їх виконання. Досліджено, в яких законах та підзаконних нормативно-правових актах закріплені зміни, зокрема, проаналізовані новачки Водного кодексу України. Було прийнято ряд законів, постанов Кабінету Міністрів України, в тому числі і ті, що деталізували положення кодексу, а також наказів центральних органів державної влади. Розкрито суть вказаних актів та існуючі недоліки. Авторами також звернуто увагу на проблеми реалізації окремих положень деяких Директив. Крім того, було надано оцінку деяким запропонованим в Угоді про асоціацію змінам у їх порівнянні з чинним українським законодавством, зокрема підкреслено, що подекуди вітчизняні норми були більш ефективними ніж запропоновані. В процесі реалізації відповідних завдань в Україні вже відбулися значні зміни у сфері водного законодавства. В статті приділені увагу одному з ключових елементів реформи, а саме тенденції до інтегрованого управління водними ресурсами, яка виявилася у поділі території держави на дев'ять річкових басейнів, в межах яких утворилися дев'ять басейнових рад. Передбачені плани для управління річковими басейнами та плани управління ризиками затоплення. Підкреслено значення моніторингу якості води та міжнародного співробітництва в окремих сферах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міжнародно-правові зобов'язання в екологічній сфері, Угода про асоціацію, водне законодавство, якість води та управління водними ресурсами, морське середовище, річкові басейни, басейнові ради, моніторинг якості води, міжнародне співробітництво.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИНТЕГРАЦИИ ВОДНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ К ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕС

Бредихина В. Л.,

кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры экологического права
Национального юридического университета
имени Ярослава Мудрого,
г. Харьков, 61024, ул. Пушкинская 77,
e-mail: bredikhinavikt@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7983-1098>

Карпенко Д. Р.,

студентка 4 курса 2 группы
хозяйственно-правового факультета
Национального юридического университета
имени Ярослава Мудрого,
г. Харьков, 61024, ул. Пушкинская 77,
e-mail: diana.karpenko@ukr.net

АННОТАЦИЯ: в статье проанализировано состояние интеграции водного законодательства к законодательству ЕС в соответствии с Приложением XXX к главе 6 «Окружающая природная среда» раздела V «Экономическое и отраслевое сотрудничество» Соглашения об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским Сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с другой стороны, ратифицированной 16 сентября 2014. Согласно этому документу наше государство взяло на себя обязательства реформировать отечественные нормы в соответствии с шестью различными директивами, в рамках которых перед Украиной был поставлен четкий перечень требований, а также сроки для их реализации. Авторами были рассмотрены отдельно каждое из поставленных задач, а также оценены состояние и способы их выполнения. Доказано, в каких законах и подзаконных нормативно-правовых актах закреплены изменения, в частности, проанализированы новации Водного кодекса Украины. Был принят ряд законов, постановлений Кабинета Министров Украины, в том числе и те, что детализировали положения кодекса, а также приказов центральных органов государственной власти. Раскрыта суть указанных актов и существующие недостатки. Авторами также обращено внимание на проблемы реализации отдельных положений некоторых Директив. Кроме того, было предоставлено оценку некоторым предложенным в Соглашении об ассоциации изменениям в их сравнении с действующим украинским законодательством, в частности, подчеркнуто, что некоторые отечественные нормы были более эффективными чем предложенные. В процессе реализации соответствующих задач в Украине уже произошли значительные изменения в сфере водного законодательства. В статье уделено внимание одному из ключевых элементов реформы, а именно тенденции к интегрированному управлению водными ресурсами, которая реализовалась в разделении территории государства на девять речных бассейнов, в пределах которых образовались девять бассейновых советов. Предусмотрены планы для управления речными бассейнами и планы управления рисками затопления. Подчеркнуто значение мониторинга качества воды и международного сотрудничества в отдельных сферах.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: международно-правовые обязательства в экологической сфере, Соглашение об ассоциации, водное законодательство, качество воды и управления водными ресурсами, морская среда, речные бассейны, бассейновые советы, мониторинг качества воды, международное сотрудничество, Водная рамочная директива.

SOME ISSUES ON THE INTEGRATION OF WATER LEGISLATION OF UKRAINE TO EU LEGISLATION

Bredikhina Victoria,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of
Yaroslav Mudryi national law University
Kharkiv, 61024, Pushkinskaya str. 77
e-mail: bredikhinavikt@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7983-1098>

Karpenko Diana,

student 4 courses 2 groups
Faculty of Economics and Law
Yaroslav Mudryi national law University
Kharkiv, 61024, Pushkinskaya str. 77
e-mail: diana.karpenko@ukr.net

ANNOTATION: the article analyzes the state of integration of water legislation into EU legislation in accordance with Annex XXX to Chapter 6 "Environment" of Section V "Economic and Sectoral Cooperation" of the Union Association Agreement between Ukraine, on the first part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the second part, ratified on September 16, 2014. According to this document, our state has committed itself to reforming national standards in accordance with six different Directives. These Directives set out to Ukraine a clear list of requirements as well as the time limits for their realization. The authors considered separately each of the tasks, as well as evaluated the status and methods of their implementation. It is investigated in what laws and subordinate legal acts the changes are envisaged, in particular, the innovations of the Water Code of Ukraine were analyzed. A number of laws, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine were adopted, including those that detailed the provisions of the Code, as well as orders of the central bodies of state power. The essence of these acts were revealed and the existing deficiencies were disclosed. The authors also paid attention to the problems of implementing certain provisions of some Directives. In addition, some of the amendments proposed in the Association Agreement were compared with the current Ukrainian legislation, in particular, it was emphasized that in some places Ukrainian laws were more effective than proposed. Significant changes in the field of water legislation have already taken place in the process of implementing the tasks. The article focuses on one of the key elements of the reform, namely the trend towards integrated water management, which has emerged in the division of the state into nine river basins, organization of nine basin councils. River basin management was planned and flood risk management was planned. The importance of water quality monitoring and international cooperation in particular areas was emphasized.

KEY WORDS: international legal obligations in the environmental field, the Union Association Agreement, water legislation, water quality and water resources management, marine environment, river basins, basin councils, monitoring water quality, international cooperation.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію), ратифікована у 2014 році, замінила Угоду про партнерство і співробітництво між Європейським співтовариством і Україною та надала можливість переходу від співробітництва та партнерства до економічної інтеграції та політичної асоціації. Серед багатьох аспектів співробітництва, закріплених в Угоді про асоціацію, окремою 6 Главою було виділено співробітництво у сфері навколишнього природного середовища, яке відповідно до статті 361 Угоди про асоціацію має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості довкілля, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, у багатьох секторах, зокрема, щодо якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище [1].

Особливість саме цього сектору обумовлюється тим, що водні ресурси, виступаючи джерелом промислового і господарсько-питного водопостачання, відіграють вирішальну роль у розвитку всього народного господарства та у життєдіяльності населення, підтримують екологічну рівновагу та сприяють регуляції клімату. Крім того, в Україні давно назріла необхідність реформування національної системи управління водними ресурсами, здатної забезпечувати досягнення цілей сталого розвитку, зокрема, забезпечення раціонального використання та охорони водних ресурсів для сучасного та майбутніх поколінь. Враховуючи це, стратегічним напрямом розвитку національного екологічного законодавства є поглиблення галузевого співробітництва України і ЄС щодо виконання міжнародних зобов'язань нашої країни. Відповідна інтеграція у зазначеній сфері має привести державну екологічну політику у відповідність до вимог законодавства ЄС та підвищити рівень екологічної безпеки та рівноваги як в нашій країні, так і на теренах всієї Європи.

Проблемам інтеграції національного законодавства до законодавства ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища присвячені роботи таких українських вчених та правників, як

С.М. Кравченко, Н.Р. Малишева, А.П. Гетьман, Н.Р. Кобецька, А.О. Андрусевич, В.І. Лозо, В.В. Костицький та ін. Досвід Європейського Союзу у галузі охорони та раціонального використання вод оглядово досліджували Т.О. Басюк, І.А. Бойко, А.Г. Боровицька, І.В. Гопчак, М.К. Черкашина та ін. Питання використання та охорони водних ресурсів, управління в цій сфері були предметом аналізу А.К. Соколової, В.І. Гордєєва, В.О. Джуган, Л.А. Бобровського, О.С. Петренка, А.В. Яцика та ін. Втім, слід визнати, що сучасний стан національного водного законодавства у зв'язку з міжнародно-правовими зобов'язаннями України за Угодою про асоціацію ще малодосліджений.

Метою статті є оцінка стану імплементації норм європейського водного права до законодавства України згідно з положеннями Угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. В умовах сьогодення Україна, яка обрала європейський вектор розвитку, прагне рівноправного взаємовигідного співробітництва з країнами ЄС, виходячи, насамперед, із необхідності гарантування національної, у тому числі й екологічної безпеки, суверенітету та захисту своєї територіальної цілісності, збереження природних ресурсів як національного багатства. У зв'язку з цим важливого значення набуває модернізація системи екологічного законодавства в контексті міжнародно-правових зобов'язань України. В еколого-правовій літературі під міжнародно-правовими зобов'язаннями в екологічній сфері розуміється система закріплених у міжнародних нормативно-правових актах, і національному законодавстві обов'язків держав із метою збереження гармонійного й сталого світового екологічного простору, виконання яких забезпечується принципом *parata sunt servanda* – добросовісного виконання державою своїх зобов'язань [2, с. 6]. Успішна та ефективна модернізація національного екологічного законодавства може здійснюватись завдяки забезпеченню цілісності й узгодженості різних її складників, виявленню протиріч і заповненню законодавчих прогалин, вдосконаленню діючих нормативно-правових актів з урахуванням міжнародних стандартів і вимог. Отже можна сказати, що головним завданням для України наразі є формування адекватної державним інтересам і виваженої системи реформованого екологічного законодавства з урахуванням її міжнародно-правових зобов'язань.

Серед об'єктів реформування екологічного законодавства у зв'язку з Угодою про асоціацію вбачаємо актуальним виділити суспільні відносини у сфері використання та охорони водних ресурсів, управління ними.

Слід відмітити, що сучасна політика Європейського Союзу у сфері використання та збереження водних ресурсів, ведення водного господарства має свою тривалу історію та спрямована сьогодні на усунення загроз, породжених забрудненням та гідроморфологічними змінами внаслідок як природних, так і антропогенних факторів [3, с. 115].

Згідно з статтею 363 Угоди про асоціацію поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка ХХХ до цієї Угоди, який в свою чергу дає вичерпний перелік завдань та термін їх реалізації [1]. Відповідно до нього якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище, мають відповідати наступним документам:

- 1) Директиві № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;
- 2) Директиві № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення;
- 3) Директиві № 2008/56/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері екологічної політики щодо морського середовища;
- 4) Директиві № 91/271/ЄЕС про очистку міських стічних вод зі змінами та доповненнями, внесеними Директивою № 98/15/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) № 1137/2008;
- 5) Директиві № 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;
- 6) Директиві № 91/676/ЄС про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003 [4].

Спробуємо дослідити, як Україною виконуються міжнародно-правові зобов'язання сфері управління використанням та охороною водних ресурсів відповідно до зазначених міжнародних документів.

Ратифікуючи Водну Рамкову Директиву № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики Україна зобов'язувалася:

- *Закріпити на законодавчому рівні визначення одиниці гідрографічного районування території країни.*

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» від 4 жовтня 2016 року було внесено зміни до статті 1 Водного кодексу України (далі – ВКУ) і додано термін гідрографічне районування, який означає поділ території України на гідрографічні одиниці, який здійснюється для розроблення та впровадження планів управління річковими басейнами [5].

- *Розробити положення про басейнове управління.*

Водний кодекс України (далі – ВКУ) був доповнений термінами «басейновий принцип управління» та «план управління річковим басейном». Під першим розуміється комплексне (інтегроване) управління водними ресурсами в межах району річкового басейну, а під другим – документ, що містить аналіз стану та комплекс заходів для досягнення цілей, визначених для кожного району річкового басейну у встановлені строки. Порядок розроблення плану управління річкового басейну, а також сам план має затверджуватися Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ). Відповідно до Постанови КМУ від 18 травня 2017 року було затверджено структуру плану управління річковими басейнами також органи, які займаються відповідною розробкою. До таких органів відносяться Держводагентство разом з Держгеонадра, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інші заінтересовані сторони [6].

- *Визначити райони річкових басейнів та створити механізми управління міжнародними річками, озерами та прибережними водами.*

До ВКУ було додано статтю 13¹, згідно з якою в Україні встановлюється 9 районів річкових басейнів, зокрема районів річкових басейнів Дніпра, Дністра, Дунаю, Південного Бугу, Дону, Вісли, річок Криму, Причорномор'я та Приазов'я. Також передбачено можливість утворення суббасейнів. Проте було б доречніше виділити річковий басейн Прип'яті окремо від інших, тим самим надавши йому самостійного статусу, враховуючи екологічні особливості цього регіону. Що стосується створення механізмів управління міжнародними річками, озерами та прибережними водами, то тут Україна вже зробила перші кроки. Зокрема, в 7 червня 2017 Верховною Радою України ухвалено Закон України "Про ратифікацію договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер". Це перший транскордонний басейновий договір, спрямованим на розвиток партнерства між державами щодо запровадження інтегрованого управління водними ресурсами.

- *Здійснити аналіз характеристик районів річкових басейнів.*

Відповідно до статті 5 Директиви № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики, цей пункт має включати три аспекти: аналіз його характеристик, розгляд впливу діяльності людини на стан поверхневих і ґрунтових вод та економічний аналіз водокористування [7]. Відповідні положення відбилися на рівні національного законодавства у статті 13² ВКУ, відповідно до якої одними з основних елементів, які мають бути відображені у плані управління річковими басейнами є загальна характеристика поверхневих та підземних вод району річкового басейну, визначення основних антропогенних впливів на кількісний та якісний стан поверхневих і підземних вод, у тому числі від точкових та дифузних джерел та економічний аналіз водокористування [5].

- *Запровадити програми моніторингу якості води.*

З 1 січня 2019 року набрав чинності новий Порядок здійснення державного моніторингу вод, затверджений Кабінетом Міністрів України 19 вересня 2018 року. Порядок відповідає директивам ЄС і допоможе отримати більше інформації про стан вод в Україні. Згідно з цим порядком Мінприроди здійснює нагляд з урахуванням пропозицій суб'єктів державного моніторингу вод розробляє та затверджує програму державного моніторингу вод, яка має містити інформацію про об'єкт державного моніторингу, а також біологічні, фізико-хімічні, хімічні та гідроморфологічні показники, періодичність здійснення моніторингу, інформацію про суб'єкта та виконавця моніторингу вод [8]. Для ефективності здійснення державного моніторингу вод наказами Міністерства екології та природних ресурсів України були затверджені: Методика визначення масивів поверхневих та підземних вод (Наказ Мінприроди від 14 січня 2019 р. №4) [9] та Критерії визначення уразливих та менш уразливих зон (Наказ Мінприроди від 14 січня 2019 р. № 6) [10].

- *Передбачити підготовку планів управління басейнами річок, проведення консультацій з громадськістю та публікація цих планів.*

Підготовка планів управління басейнами річок вже згадувалась вище у пункті про розроблення положення про басейнове управління. Тому тут варто розкрити другий аспект, а саме проведення консультацій з громадськістю та публікація відповідних планів. Зокрема, стаття 11 ВКУ була доповнена пунктом 7¹, згідно з яким громадяни та їх об'єднання, інші громадські формування у встановленому порядку мають право брати участь у підготовці планів управління річковими басейнами та сприяти їх виконанню [5]. Проте сама процедура такої участі як і самої публікації ані законом, ані підзаконними актами не визначена. Ймовірніше за все, законодавець передбачає, що відповідне право має реалізовуватися через басейнові ради, до складу яких відповідно до закону поряд з органами державної влади та місцевого самоврядування мають входити і представники громадськості. В той же час ВКУ говорить про необхідність долучення до плану управління басейнами річок звіту про інформування громадськості та громадське обговорення проекту плану управління річковим басейном. Проте ні вимоги до такого звіту, ні порядок публікації плану також не передбачені.

Таким чином, проаналізувавши законотворчість України щодо приведення водного законодавства у відповідність до Директиви № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики, ми можемо дійти висновку, що основні зміни тут відбулися на рівні ВКУ та деталізуючих його постанов КМУ і наказів Мінприроди. Проте деякі моменти, зокрема які стосуються проведення консультацій з громадськістю щодо планів управління річковими басейнами, звітів такого обговорення, створення механізмів міжнародного управління водними об'єктами, все ще потребують подальшого врегулювання.

Наступний акт, у відповідність з яким має бути приведено українське водне законодавство, – це Директива № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення. В рамках цієї Директиви Україна зобов'язана:

- *Проводити попередню оцінку ризиків затоплення, запровадити плани управління ризиками затоплення, підготувати карти загроз та ризиків затоплення.*

ВКУ був доповнений положеннями про плани управління ризиками для окремих територій у межах району річкового басейну, які мають високий ризик затоплення. Порядок розроблення цих планів, а також самі плани затверджуються КМУ. Відповідний порядок міститься у Постанові КМУ від 4 квітня 2018 року. Згідно з ним такі плани розробляються для кожного окремого річкового басейну ДСНС разом з Мінприроди, Держводагентством, іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади і погоджується з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, на території яких існує високий ризик затоплення, та затверджується Кабінетом Міністрів України [11]. До плану також мають додаватися карти загроз затоплення, карти ризиків затоплення та висновки, що можна зробити з цих карт. За аналогією з планами управління річковими басейнами передбачається обговорення з громадськістю планів ризиків затоплення. Проте як і в попередньому випадку процедура і відповідного обговорення не передбачена, що знову дає нам підстави вважати, що воно має здійснюватися через басейнові ради, хоча на відміну від схвалення планів управління річковими басейнами, схвалення планів ризиків затоплення ані в законі, ані в Типовому положенні про басейнові ради не відноситься до їх повноважень [12].

Ще одним документом, у відповідність з яким має бути приведено українське законодавство, є Директива № 2008/56/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері екологічної політики щодо морського середовища. В рамках цієї Директиви Україна зобов'язана:

- *розробити морську стратегію спільно з країнами-членами ЄС*

11 жовтня 2017 року КМУ було видало розпорядження, яким було схвалено Стратегію імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту («дорожню карту»), яка була прийнята разом із планом відповідних заходів.

- *Здійснити базову оцінку морських вод, визначення доброго екологічного стану та встановити природоохоронні цілі та індикатори.*

Це зобов'язання було виконано, зокрема, шляхом прийняття Порядку здійснення державного моніторингу вод від 19 вересня 2018 року.

- *Підготувати програми заходів для досягнення доброго екологічного стану.*

Виконано шляхом прийняття 28 лютого 2019 року Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», де були визначені існуючі проблеми та сучасний стан довкілля в Україні, виокремлені мета, принципи та інструменти державної екологічної політики, сформульовані стратегічні цілі та завдання, серед яких забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України [13].

В рамках Директиви № 91/271/ЄЕС про очистку міських стічних вод зі змінами та доповненнями, внесеними Директивою № 98/15/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) № 1137/2008 Україна зобов'язана:

- *провести оцінку стану водовідведення та очистки міських стічних вод;*

- *визначити чутливих зон та агломерацій;*

- *підготувати технічної та інвестиційної програми з імплементації вимог до очистки міських стічних вод.*

Як вже зазначалось, Мінприроди наказом від 14 січня 2019 року № 6 затвердило Критерії визначення уразливих та менш уразливих зон, які застосовуються для встановлення необхідності додаткового очищення стічних вод перед їх скиданням у водні об'єкти та вжиття інших заходів із запобігання евтрофікації та забрудненню водних об'єктів [9], та Порядок визначення популяційного еквівалента населеного пункту, який застосовується для визначення необхідності впровадження централізованого водовідведення у населеному пункті та поступовості запровадження заходів щодо ступеня очищення стічних вод [10]. Популяційний еквівалент населеного пункту визначається органами місцевого самоврядування, а якщо відповідного рішення немає, застосовуються Правила приймання стічних вод до

систем централізованого водовідведення, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 01 грудня 2017 року № 316 [14].

Відповідно до Директиви № 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною наша держава зобов'язана:

- *встановити стандарти для питної води відповідно до статті 3 та 5 Директиви*

Аби виконати вимоги Директиви Україна має встановити стандарти, згідно з якими під нормування підп. загалом 48 мікробіологічних та хімічних показників підпадає води. Станом на сьогодні досі діють Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною, затверджені Міністерством охорони здоров'я України ще у 2010 році [15]. Проте варто наголосити, що цей документ містить подекуди більш жорсткі норми, аніж ті, які запропоновані Директивою. Наприклад, встановлюються окремі вимоги для водопровідної води, окремо для води з колодязів (каптажів джерел) та окремо для води фасованої. Причому, вимоги до фасованої води суттєво відрізняються від вимог для води водопровідної. Директива подібного поділу не передбачає. Також вимагається погодження тексту споживчого маркування води питної фасованої центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я на підставі позитивного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи, виданого Державною санітарно-епідеміологічною службою України. В свою, чергу Директива подібного погодження не передбачає.

- *Створити систему моніторингу вод*

Виконано, шляхом прийняття КМУ постанови «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод».

- *Створити механізм надання інформації споживачам.*

В Україні ще до підписання Угоди про асоціацію був закріплений відповідний механізм у статті 9 Закону України «Про воду, питне водопостачання та водовідведення» [16]. Проте він і досі не відповідає статті 13 Директиви №98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною. Так, відповідно до статті 9 вказаного закону України держава має сповіщати населення про якість питної води через центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства шляхом видання т.зв. Національної доповіді раз на рік. В той час як Директива вимагає здійснення звіту кожні три роки. Крім того, кожен такий звіт повинен містити, як мінімум, усі окремі випадки постачання води, що перевищують 1000 куб. м на день у середньому або обслуговують більш ніж 5000 осіб, повинен охоплювати три календарні роки і бути оприлюдненим протягом одного календарного року від закінчення звітної періоду. Таким чином, можна дійти висновку, що українське законодавство має принципово вищий стандарт ніж той, що пропонується Директивою, а саме: звітування щодо якості води передбачено у три рази частіше, що, безперечно, сприяє більшому контролю за станом екологічної безпеці. В той же, час ЄС особливо ставить до розумності використання та економії питної води. Це виражається в тому, що у звіті вимагається зазначати кожні випадки постачання води, які перевищують конкретно встановлену кількість кубометрів. Така норма буде, безумовно, має бути імплементована в вітчизняне законодавство і допоможе збереженню питної води.

І останнім документом, у відповідність з яким Україна має привести своє законодавство, є Директива № 91/676/ЄС про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел. Відповідно до неї наша держава зобов'язана:

- *визначити зони, вразливі до накопичення нітратів.*

Такі зони відповідно до Постанови КМУ Порядку розроблення плану управління річковим басейном від 18 травня 2017 року № 366 мають бути включені до плану управління річковими басейнами, а також особливій охороні та картуванню [6].

- *запровадити плани дій для зон, вразливих до (накопичення) нітратів.*

У згадані вище постанові говориться, про обов'язковість зазначення у плані управління річковими басейнами переліку екологічних цілей для поверхневих вод, підземних вод і зон (територій), які підлягають охороні (до яких відносяться в тому числі зони вразливі до накопичення нітратів) та строки їх досягнення (у разі потреби обґрунтовується встановлення менш жорстких цілей та/або перенесення строків їх досягнення).

Отже, Угода про асоціацію стала не тільки важливим політичним кроком вперед для України, а й новим етап у підвищенні екологічної безпеки нашої держави. Сектор якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище, є невід'ємною та, можливо, навіть центральною складовою євроінтеграції у сфері охорони навколишнього середовища, у зв'язку з тим, що вода одночасно виступає і як питний, так і як рекреаційний продукт, а також як засіб для вирощування сільськогосподарських культур. В рамках Угоди про Асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання привести своє законодавство у відповідність до шести Директив, які стосуються водного законодавства. Наразі не всі з них є виконаними, а ті, що виконані, потребують ще свого доопрацювання. Проте, в цілому, можна дати позитивну оцінку процесу реформування водного законодавства України у зв'язку з її міжнародно-правовими зобов'язаннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про ратифікацію Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.
2. Панфілова Д.А. Екологічне законодавство в контексті міжнародно-правових зобов'язань України: проблеми реформування. Автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.06. Харків, 2017 – 21 с.
3. Черкашина М.К. Правова політика Європейського Союзу у сфері охорони та раціонального використання вод. Проблеми законності. 2017. Вип. 138. С. 109-117.
4. Додаток XXX до Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#n8.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом: Закон України від 04.10.2016 р. № 1641-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1641-19>.
6. Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2017 року № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2017-%D0%BF>.
7. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962.
8. Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 758 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-%D0%BF>.
9. Про затвердження Методики визначення масивів поверхневих та підземних вод: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 січня 2019 року № 4 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0287-19>.
10. Про затвердження Порядку визначення популяційного еквівалента населеного пункту та Критеріїв визначення уразливих та менш уразливих зон: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 січня 2019 року № 6 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0125-19>.
11. Про затвердження Порядку розроблення плану управління ризиками затоплення: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 р. № 247 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2018-%D0%BF>.
12. Про затвердження Типового положення про басейнові ради: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26 січня 2017 року № 23 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-17>.
13. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
14. Про затвердження Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 01 грудня 2017 року № 316 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-18>.
15. Про затвердження Державних санітарних норм та правил "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною": Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10>.
16. Про воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 10 січня 2002 року № 2918-III. В редакції від 1 травня 2019. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>.

REFERENCES

1. Pro ratifikaciju Ugodi pro Asociaciju mizh Ukraїnoju, z odnieї storoni, ta Єvropejs'kim Sojuzom, Єvropejs'kim spivtovaristvom z atomnoї energії i їhnimi derzhavami-chlenami, z inshoї storoni: zakon Ukraїni vid 16.09.2014 r. № 1678-VII. Vidomosti Verhovnoї Vadi Ukraїni. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.
2. Panfilova D.A. Ekologichne zakonodavstvo v konteksti mizhnarodno-pravovih zobov'jazan' Ukraїni: problemi reformuvannya. Avtoref. dis. kand. jurid. nauk. 12.00.06. Harkiv, 2017 – 21 s.
3. Cherkashina M.K. Pravova politika Єvropejs'kogo Sojuzu u sferi ohoroni ta racional'nogo vikoristannya vod. Problemi zakonnosti. 2017. Vip. 138. S. 109-117.
4. Dodatok HHH do Glavi 6 «Navkolishne seredovishhe» Rozdilu V «Ekonomichne i galuzeve spivrobotnictvo» do Ugodi pro Asociaciju mizh Ukraїnoju, z odnieї storoni, ta Єvropejs'kim Sojuzom, Єvropejs'kim spivtovaristvom z atomnoї energії i їhnimi derzhavami-chlenami, z inshoї storoni URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#n8.
5. Pro vnesennja zmin do dejakih zakonodavchih aktiv Ukraїni shhodo vprovadzhennja integrovanih pidhodiv v upravlinni vodnimi resursami za basejnovim principom: Zakon Ukraїni vid 04.10.2016 r. № 1641-VIII. Vidomosti Verhovnoї Radi Ukraїni. 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1641-19>.
6. Pro zatverdzhennja Porjadku rozroblennja planu upravlinnja richkovim basejnom: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 18 travnja 2017 roku № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2017-%D0%BF>.
7. Direktiva 2000/60/ЄS Єvropejs'kogo Parlamentu i Radi "Pro vstanovlennja ramok dijalnosti Spivtovaristva v galuzi vodnoї politiki" vid 23 zhovtnja 2000 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962.
8. Pro zatverdzhennja Porjadku zdijnsennja derzhavnogo monitoringu vod: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 19 veresnja 2018 r. № 758 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-%D0%BF>.
9. Pro zatverdzhennja Metodiki viznachennja masiviv poverhnevih ta pidzemnih vod: Nakaz Ministerstva ekologії ta prirodnihih resursiv Ukraїni vid 14 sichnja 2019 roku № 4 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0287-19>.

10. Pro zatverdzhennja Porjadku viznachennja populjacijnogo ekvivalenta naselenogo punktu ta Kriteriiv viznachennja urazlivih ta mensh urazlivih zon: Nakaz Ministerstva ekologii ta prirodnih resursiv Ukraïni vid 14 sichnja 2019 roku № 6 ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0125-19>.

11. Pro zatverdzhennja Porjadku rozroblennja planu upravlinnja rizikami zatoplennja: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni vid 4 kvitnja 2018 r. № 247 ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2018-%D0%BF>.

12. Pro zatverdzhennja Tipovogo polozhennja pro basejnovi radi: Nakaz Ministerstva ekologii ta prirodnih resursiv Ukraïni vid 26 sichnja 2017 roku № 23 ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-17>.

13. Pro Osnovni zasadi (strategiju) derzhavnoi ekologichnoi politiki Ukraïni na period do 2030 roku: Zakon Ukraïni vid 28 ljutogo 2019 roku 2697-VIII. Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraïni. 2019. ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

14. Pro zatverdzhennja Pravil prijmannja stichnih vod do sistem centralizovanogo vodovidvedennja ta Porjadku viznachennja rozmiru plati, shho spravljaet'sja za ponadnormativni skidi stichnih vod do sistem centralizovanogo vodovidvedennja: Nakaz Ministerstva regional'nogo rozvitku, budivnictva ta zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukraïni vid 01 grudnja 2017 roku № 316 ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-18>.

15. Pro zatverdzhennja Derzhavnih sanitarnih norm ta pravil "Gigienichni vimogi do vodi pitnoi, priznachenoi dlja spozhivannja ljudinoju": Nakaz Ministerstva ohoroni zdorov'ja Ukraïni vid 12 travnja 2010 roku № 400 ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10>.

16. Pro vodu, pitne vodopostachannja ta vodovidvedennja: Zakon Ukraïni vid 10 sichnja 2002 roku № 2918-III. V redakcii vid 1 travnja 2019. Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraïni. 2019. ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>.